

Başvuru Numarası : 2024/2880
Toplantı Tarihi/Sayısı : 04.06.2025/61
Karar Numarası : 2025/343
Başvuran : O.A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, tutuklu olarak bulunduğu ceza infaz kurumunda çamaşır yıkama hizmeti sunulmadığı, günlük 50 litre sıcak su verildiği, bu suyun duş almak için yetmediği ve çamaşırları elde soğuk su ile yıkamak zorunda kaldıkları için hijyen sorunu yaşandığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunduğunu,

b. Tutuklu bulunduğu Kurumda çamaşır yıkama hizmeti sunulmadığını,

c. Günlük 50 litre sıcak su verildiğini,

ç. Bu suyun duş almak için yeterli olmadığını,

d. Çamaşırlarını soğuk suyla yıkamak zorunda kaldıklarından yeterli hijyen sağlanamadığını,

e. Bu sebeple çamaşır yıkama hizmeti sunulmasını talep ettiğini belirtmiştir.

3. Muhatap Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü sunmuş olduğu yazılı cevabında özetle:

a. 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Elektrikli Eşyalar" Başlıklı 9'uncu maddesine göre, odalarda çamaşır makinesi bulundurulmadığını,

b. Kurumda 2 adet sanayi tipi çamaşır makinesi, 2 adet kurutma makinesi ve 1 adet ütü bulunduğunu,

c. Kurumda barındırılan hükümlü ve tutukluların kullandıkları nevresim takımları ve battaniyelerin bu makinelerde yıkandığını,

ç. Kurum kantininde çamaşır yıkamak için temizlik malzemesi satıldığını, hükümlü ve tutukluların temin

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ettikleri bu malzemelerle ihtiyaçlarını karşıladıklarını,

- d. Hükümlü ve tutukluların kişisel temizlik ve bakımları için su otomasyon sistemi üzerinden kişi başı günlük 150 litre soğuk su ve 50 litre sıcak su olmak üzere toplam 200 litre su verildiğini,
 - e. Bu miktarın Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerinin üzerinde olduğunu beyan etmiştir.
4. Başvuran, muhatap Kurumun yazılı görüşüne karşı sunmuş olduğu cevap dilekçesinde özetle:
- a. Muhatap Kurumun iddialarının aksine herhangi bir açıklama yapmadığını ve iddiasını doğruladığını,
 - b. Daha önce tutuklu bulunduğu başka Kurumlarda haftalık çamaşır yıkama hizmeti sunulduğunu,
 - c. Bu hizmetin sunulmasında yasal engel olmadığını,
 - ç. Çamaşırlar elde yıkandığında yeterli hijyen sağlanamayacağı için kaşıntı ve mantar gibi hastalıklara yol açacağını ifade etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesine göre: *"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."*

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; *"Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"* Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in *"Ön incelemenin yapılması"* başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması gerekmektedir.

8. Mezkûr Yönetmelik'in *"Gerekçeli kabul edilmezlik kararı"* başlıklı 67'nci maddesine göre; *"Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."*

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına

alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesine göre: *"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz."*

12. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "İşkence yasağı" başlıklı 3'üncü maddesine göre: *"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz."*

13. Anayasa'nın *"Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı"* başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağını; kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağını düzenlemektedir. Anayasa'nın 17'nci maddesi, ceza infaz kurumunda tutulan bir mahpusun içinde bulunduğu şartların insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını da koruma altına almaktadır. İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahpusları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir. Diğer taraftan Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmemekte ve işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike hâlinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörmemiştir (Anayasa Mahkemesi [AYM], Turan Günana, B. No: 2013/3550, 19.11.2014, para. 39).

14. Bir muamelenin Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekir. Her olayda asgari eşiğin aşılp aşılmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir (AYM, Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18.9.2013, para. 23). 5275 sayılı Kanun'un *"İnfazda temel ilke"* başlıklı 2'nci maddesinin ikinci fıkrasında *"Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz."* ve *"Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler"* başlıklı 6'nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde *"Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir."* şeklindeki düzenlemeler ile açıkça kötü muamele yasağı vurgulanmıştır. Dolayısıyla bahse konu düzenlemeler ile verilen bir mahkûmiyet veya tutuklama kararının infazında mahkûmlar için sağlanacak şartların insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olması öngörülmekte ve idareye bu şartların sağlanması sorumluluğu tevdi edilmektedir.

15. Başvuran, barındırıldığı Kurumda çamaşır yıkama hizmetinin sunulmadığını, verilen 50 litre sıcak suyun duş almak için yeterli olmadığını, çamaşırları elde soğuk suyla yıkamak zorunda kaldıklarını, yeterli hijyen sağlamadığından bu durumun mantar ve kaşıntıya sebep olabileceğini iddia etmiştir.

16. Muhatap Kurum, hükümlü ve tutuklular için günlük kişi başı 50 litre sıcak su, 150 litre soğuk su verildiğini, nevresim takımı ve battaniye gibi eşyaların sanayi tipi çamaşır makinelerinde yıkandığını ve kurutulduğunu, ayrıca kişisel temizlik için kantinden temizlik malzemesi temin edilebileceğini, ilgili yönetmelik gereği odalarda çamaşır makinesi bulundurulmadığını ifade etmiştir.

17. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı hakkında Yönetmelik'in *"Hükümlülerin temizliği"* başlıklı 94'üncü maddesi şu şekildedir:

"(1) Hükümlülerin kişisel bakım ve temizliklerinin sağlanmasına yönelik tedbirler kurum

idaresince alınır.

(2) Hükümlülerin barındırıldıkları odalarda gerekli sağlık ve hijyen kurallarına uymaları özendirilir.

(3) Hükümlülerin, kurum olanakları ölçüsünde kısa aralıklarla yıkanmaları sağlanır.

(4) Hükümlülerin, toplum içinde alışılmışın dışında saç, bıyık ve sakal uzatmalarına izin verilmez.

(5) Hükümlülerin kişisel bakım ve temizliklerinin sağlanmasına ilişkin esas ve usuller kurum iç yönergesinde düzenlenir."

18. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Elektrikli eşyalar" başlıklı 9'uncu maddesi şöyledir: "(Değişik:RG-31/1/2023-32090) Koğuş, oda ve eklentilerinde, kurumun elektrik tesisatı, fiziki koşulları ile odanın mevcudu dikkate alınmak suretiyle, kantinden temin edilen; HDMI/SCART/USB ve benzeri veri depolama veya aktarma girişi olmayan, dâhili uydu alıcısı ve bilgisayar sistemi ile tümleşik özelliği bulunmayan televizyon ile buzdolabı, saç kurutma makinesi, idare tarafından uygun görülecek sayıda elektrikli su ısıtıcısı ve iklim koşulları da dikkate alınarak vantilatör bulundurulmasına izin verilebilir.

Çocuk ve kadın hükümlülerin bulunduğu odalarda çamaşır makinesi ve kurutma makinesi bulundurulmasına izin verilebilir.

Her hükümlü, kurum kantininden satın almak kaydıyla bir adet sadece FM bantlı, USB ve benzeri veri depolama, aktarma özelliği olmayan kulaklıklılı küçük el radyosu bulundurabilir. Oda sistemine geçmemiş kurumlarda veya kurum idaresince uygun görülen hallerde elektrik tesisatı, fiziki koşulları ile odanın mevcudu dikkate alınmak suretiyle en fazla iki adet buzdolabı bulundurulmasına izin verilebilir.

Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından mesken abonelikleri için belirlenen ücret tarifiesi esas alınarak ceza infaz kurumunca hesaplanan bedel üzerinden hükümlü tarafından karşılanır. Ancak; hükümlü tarafından karşılanacak elektrik gideri, bulunduğu ceza infaz kurumunca gerçekleştirilen elektrik tedarik ihalesi veya işlemi sonucunda belirlenen elektrik birim fiyatının mesken aboneliğinden daha düşük olması halinde düşük olan birim fiyat üzerinden hesaplanır.

Çocuk ve kadın hükümlülerin tüm elektrik giderleri kurum bütçesinden ödenir."

19. Yukarıda madde metnine yer verilen Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in "Elektrikli eşyalar" başlıklı 9'uncu maddesinde, Kurumun fiziki koşulları ile elektrik tesisatının durumu gözetilerek, koğuş ve odalarda bulundurulabilecek eşyalar sınırlı olarak sayılmış, sadece çocuk ve kadın hükümlüler bakımından odalarda çamaşır makinesi ve kurutma makinesi bulundurulmasına izin verilebileceği öngörülmüştür.

20. Diğer yandan, cezaevi idaresince tutuklu ve hükümlülere ücret karşılığında çamaşır yıkama hizmeti sunulması mümkün olmakla birlikte, bu hizmetin tamamen Kurumların fiziki şartları gözetilerek cezaevi idaresinin takdirinde olduğu açıktır.

21. Somut olayda, başvuranın bulunduğu ceza infaz kurumunda, tutuklu ve hükümlülere kişi başı günlük 50 litre sıcak su, 150 litre soğuk su verildiği, nevresim takımı ve battaniye gibi eşyaların kurum tarafından yıkanarak kurutulduğu, kurum kantininden temizlik malzemesi temin etme imkanının bulunduğu anlaşılmaktadır.

22. Başvuranın iddiaları, yukarıda yer verilen düzenleme ve içtihatlar çerçevesinde değerlendirildiğinde; muhatap Kurumca fiziki şartlar ve imkanlar ölçüsünde tutuklu ve hükümlülerin hijyen ve temizliğine ilişkin şartların oluşturulduğu anlaşıldığından bu bağlamda iddiaların işkence ve kötü muamele olarak değerlendirilebilecek eşiği aşmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

4/6/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye